

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ТА
СПЕЦІАЛЬНОЇ
ОСВІТИ:**

*матеріали V Міжнародних
педагогічних читань,
присвячених 70-річчю від
дня народження професора
Тамари Поніманської*

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Кафедра дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти
імені проф. Т.І. Поніманської**

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ:

*матеріали V Міжнародних педагогічних читань, присвячених 70-
річчю від дня народження професора Тамари Поніманської*

Рівне - 2024

УДК 373.2+376

A 43

Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти: матеріали V Міжнародних педагогічних читань, присвячених 70-річчю від дня народження професора Тамари Поніманської, м. Рівне, 28 листопада, 2024 р. Рівне: О. Зень, 2024. 343 с.

Рекомендовано до друку вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №12 від 28 листопада 2024 року).

Викладено матеріали учасників V Міжнародних педагогічних читань, присвячених 70-річчю від дня народження професора Тамари Поніманської «Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти», які відбулися у місті Рівне 28 листопада 2024 року.

© Колектив учасників конференції, 2024

© О.Зень, 2024

ISBN 978-617-601-504-8

ЗМІСТ

<i>Дичківська Ілона</i> ТАМАРА ІЛЛІВНА ПОНІМАНСЬКА: ЛЮДИНА. ПЕДАГОГ. ВЧЕНИЙ	12
<i>Анісімова Олена</i> ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	14
<i>Артюхова Катерина, Маліновська Наталія</i> РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ	17
<i>Бабич Анастасія, Гавриш Наталія</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗБАГАЧЕННЯ СЛОВНИКА ДИТИНИ 6 РОКУ ЖИТТЯ В ОБРАЗОТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	21
<i>Багній Олена, Яциур Любов</i> ОБРАЗОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ ДІТЕЙ ДО ШКОЛИ	24
<i>Бєлова Єлизавета, Маліновська Наталія</i> АЛЬТЕРНАТИВНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ	27
<i>Близнюк Ольга, Павлюк Тетяна</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР ПРИ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ІЗ ЗАЇКАННЯМ	30
<i>Богдан Ілона, Дичківська Ілона</i> НАПРЯМИ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗНМ	33
<i>Бойчук Юлія, Колупаєва Алла</i> ХАРАКТЕРИСТИКА ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНОГО НЕДОРОЗВИНЕННЯ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	36
<i>Васьків Ольга, Колупаєва Алла</i> ВПЛИВ ЗАНЯТЬ З ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РОЗВИТОК ДРІБНОЇ МОТОРИКИ ДІТЕЙ З ДИЗАРТРІЄЮ	39
<i>Вертелецька Діана, Козлюк Ольга</i> ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ З ІСТОРІЄЮ І КУЛЬТУРНИМИ ПАМ'ЯТКАМИ УКРАЇНИ ЯК НАПРЯМ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	42
<i>Войтович Оксана</i> ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛОГОПЕДІВ ЗАСОБАМИ ПСИХОКОРЕКЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	45
<i>Воронова Анастасія, Маліновська Наталія</i> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ СЕНСОМОТОРНИХ ВПРАВ У КОРЕКЦІЇ РОТАЦИЗМУ В ДОШКІЛЬНИКІВ	48

<i>Врочинська Людмила</i> ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	51
<i>Гавриш Наталія, Семенова Наталія</i> ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТІСНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ЗРІЛОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ	54
<i>Гаєвська Анастасія</i> ЗАСТОСУВАННЯ СУ-ДЖОК ТЕРАПІЇ У ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ	57
<i>Гаркушенко Анастасія, Косарева Галина</i> ВІДНОВЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ФУНКЦІЇ МОВЛЕННЯ ПРИ ДИТЯЧІЙ АФАЗІЇ ЗАСОБАМИ КАЗКОТЕРАПІЇ	60
<i>Головачик Валентина, Шадюк Ольга</i> ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ ЕСТЕТИЧНОГО СМАКУ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	63
<i>Гранюк Вікторія, Козлюк Ольга</i> РОЛЬ ІНКЛЮЗИВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ВИХОВАННІ ТОЛЕРАНТНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	66
<i>Делічобан Олександра, Мицик Ганна</i> ДО ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ У КОРЕКЦІЇ ФОНЕТИКО- ФОНЕМАТИЧНИХ ПОРУШЕНЬ МОВЛЕННЯ	71
<i>Демчук Діана, Маліновська Наталія</i> ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ГРАМАТИЧНИХ УМІНЬ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	74
<i>Дзюбук Христина, Руденко Наталія</i> ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ ПРИ РОЗЛАДАХ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА	76
<i>Дикун Дарина, Занько Олена</i> ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ «SOFT SKILLS» У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	79
<i>Доленко Лариса, Донченко Ольга</i> ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	83
<i>Доманюк Оксана</i> ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛОГОПЕДІВ ЗАСОБАМИ ПСИХОКОРЕКЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	86
<i>Дрозд Ольга, Донченко Ольга</i> ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНИХ ПОЧУТТІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	89

<i>Дубасюк Христина, Косарева Оксана</i> КЛІНІЧНА ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИСЛАЛІЇ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	91
<i>Єлфімова Дарія, Косарева Оксана</i> МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ФІЗКУЛЬТУРНИХ ЗАНЯТЬ В ІНКЛЮЗИВНИХ ГРУПАХ ЗДО, ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ ОРГАНІЗОВАНОСТІ ДІТЕЙ З ООП	94
<i>Зарченко Аліна, Голота Наталія</i> ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОСТОРОВИХ УЯВЛЕНЬ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	97
<i>Захарчук Вікторія, Занько Олена</i> ОСВІТНІ СИТУАЦІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ	100
<i>Зрум Ірина, Павлюк Тетяна</i> РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗНМ ЗА ДОПОМОГОЮ ЛОГОПЕДИЧНОГО ЛОТО	104
<i>Калько Надія, Косарева Галина</i> АНАЛІЗ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ПРОБЛЕМ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЯ У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ	106
<i>Кириченко Ольга, Донченко Ольга</i> РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ РЕЖИСЕРСЬКОЇ ГРИ	109
<i>Ковтонюк Аліна, Руденко Наталія</i> РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ ІІ РІВНЯ ЗАСОБАМИ КАЗКОТЕРАПІЇ	112
<i>Козлюк Ольга</i> РОЛЬ І МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ «ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ» У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗДО	114
<i>Конончук Софія, Горобаха Наталія</i> ПРОБЛЕМНЕ ПОЛЕ ФОРМУВАННЯ У ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ГОТОВНОСТІ ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ГРУПИ	118
<i>Коптюх Назар, Косарева Оксана</i> ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПОДОЛАННЯ СТРАХУ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ЗАСОБОМ КАЗКИ	121
<i>Косарева Галина</i> ФОРМУВАННЯ ЗВУКО-СКЛАДОВОЇ СТРУКТУРИ СЛОВА У ДІТЕЙ ІЗ МОТОРНОЮ АЛАЛІЄЮ	124

<i>Коцюбайло Інна, Шостак Ольга</i> ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ В СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗНМ	127
<i>Кривичун Дарина, Павлюк Тетяна</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВИМОВНОЇ (ЗВУКОВОЇ) СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗНМ ЗАСОБАМИ КАЗКОТЕРАПІЇ	130
<i>Кривчук Олена, Шадюк Ольга</i> ДІАГНОСТИКА РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ ЦІННОСТЕЙ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	134
<i>Куденчук Надія, Федорова Наталія</i> РОЗВИТОК ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ В ОНТОГЕНЕЗІ	138
<i>Кузьмич Галина, Маліновська Наталія</i> ПАЛЬЧИКОВІ ІГРИ ЯК МЕТОД РОЗВИТКУ ГРАФОМОТОРНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	141
<i>Кузьмич Наталія, Дичківська Ілона</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗВУКОВИМОВИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РИНОЛАЛІЄЮ	144
<i>Кукуруза Оксана, Дичківська Ілона</i> ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КОМПОНЕНТІВ ПРОСОДИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ	147
<i>Кушнір Маргарита, Горопаха Наталія</i> ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЕМОЦІЙНО-ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРИРОДНОГО ДОВКІЛЛЯ	150
<i>Левчук Анна, Дичківська Ілона</i> ЛОГОРИТМІКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ І КОРЕКЦІЇ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ	153
<i>Литвин Анастасія, Голота Наталія</i> ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДІАЛОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ З ДІТЬМИ РАННЬОГО ВІКУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	156
<i>Луценко Альона, Косарева Галина</i> КОРЕКЦІЯ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З РОЗЛАДОМ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ ЗАСОБАМИ НАТУРАЛІСТИЧНИХ ПОВЕДІНКОВИХ ПІДХОДІВ	159
<i>Макарчук Маргарита, Руденко Наталія</i> ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ ЕКСПРЕСИВНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З РАС ЗАСОБАМИ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	162

<i>Манчик Руслана, Козлюк Ольга</i> ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ З ОДНОЛІТКАМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	166
<i>Мартинюк Ольга, Дичківська Ілона</i> ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ	170
<i>Марчук Галина</i> ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ДОСВІДУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В СПІВПРАЦІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ І СІМ'Ї В КОНТЕКСТІ ГУМАНІСТИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ Т.І. ПОНІМАНСЬКОЇ	173
<i>Машкіна Людмила</i> ІНОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	176
<i>Мельник Мирослава, Горонаха Наталія</i> МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ПРОЦЕСУ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ ДО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	181
<i>Мельник Наталія, Дичківська Ілона</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗПР	184
<i>Назарчук Алла, Дичківська Ілона</i> СУЧАСНІ УЯВЛЕННЯ ПРО ДИСТГРАФІЮ	186
<i>Новоселецька Ірина</i> ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙМАННЯ МУЗИКИ ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	190
<i>Огороднік Олександра, Гончар Наталія</i> КАРТКИ ПАССАТОРЕ – ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД РОЗВИТКУ ОБРАЗНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	193
<i>Онищук Ірина</i> АКТУАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТІСНОГО САМОВИРАЖЕННЯ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	196
<i>Осік Катерина, Косарєва Оксана</i> ЗАСТОСУВАННЯ АВА ТЕРАПІЇ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ АГРЕСИВНИХ ІМПУЛЬСІВ У ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ	198
<i>Ощепкова Аліна, Єськова Тетяна</i> ВИХОВАННЯ ПРАЦЬОВИТОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	202
<i>Павленко Наталія, Козлюк Ольга</i> ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ЯК ОДНА З АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	204

<i>Павлюк Тетяна</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ МАТЕМАТИКИ У РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	207
<i>Панфелюк Олена, Колупаєва Алла</i> СУТНІСТЬ ДИЗАРТРІЇ ЯК РІЗНОВИДУ МОВЛЕННЄВОГО ДИЗОНТОГЕНЕЗУ	210
<i>Петришина Віолетта, Руденко Наталія</i> РОЛЬ ЛОГОРИТМІКИ У ПОДОЛАННІ ЗАЇКАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	213
<i>Петрікова Тетяна, Єськова Тетяна</i> ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПИСАНКИ ЯК ЗАСОБУ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	217
<i>Половіна Олена</i> ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ АРТОСВІТИ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ	219
<i>Полюхович Наталія, Дичківська Ілона</i> КОРЕКЦІЙНО- ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З ФОРМУВАННЯ МИСЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ	222
<i>Правдюк Олександра, Омеляненко Алла</i> ІГРОВИЙ ТРЕНІНГ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ГУМАННИХ СТОСУНКІВ МІЖ РОВЕСНИКАМИ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	225
<i>Рибак Інна, Дичківська Ілона</i> КОРЕКЦІЙНО-ЛОГОПЕДИЧНА РОБОТА З ДІТЬМИ З МОТОРНОЮ АЛАЛІЄЮ	228
<i>Різниченко Дар'я, Кот Надія</i> ВИХОВАННЯ ПРИЯЗНИХ ВЗАЄМИН СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ З ОДНОЛІТКАМИ ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	231
<i>Романюк Наталія, Руденко Наталія</i> НАПРЯМИ РОБОТИ ІРЦ З РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ З РАС	234
<i>Руденко Наталія</i> АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНИХ РЕАКЦІЙ НА ТРАВМАТИЧНУ ПОДІЮ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	237
<i>Рудчик Олеся, Маліновська Наталія</i> МОВЛЕННЄВІ ВПРАВИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ	241
<i>Сас Олена</i> РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ ПІД ЧАС ВЗАЄМОДІЇ НА ІГРОВОМУ ПОЛІ	244
<i>Семкович Христина, Дичківська Ілона</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЛЕКСНОГО ПІДХОДУ ДО ПОДОЛАННЯ РИНОЛАЛІЇ	246

<i>Синяк Олександра, Павлюк Тетяна</i> РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДИЗАРТРІЄЮ ЗАСОБАМИ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР	250
<i>Сіроткін Максим, Косарева Оксана</i> ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПОДОЛАННЯ АГРЕСИВНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	253
<i>Скрипнюк Аліна, Маліновська Наталія</i> ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	256
<i>Слюнько Альона, Кондратець Інна</i> ГУМАНІЗАЦІЯ СУЧАСНОГО ДОШКІЛЬНОГО ПРОСТОРУ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ	259
<i>Соломнікова Катерина</i> СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ФЕНОМЕНУ ВІДЧУТТЯ РИТМУ У ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ	262
<i>Стаднійчук Марія, Половіна Олена</i> ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНЕ СПІЛКУВАННЯ З ДІТЬМИ ТРЕТЬОГО РОКУ ЖИТТЯ: ДИФЕРЕНЦІЙНІ ОЗНАКИ	266
<i>Стенина Марина, Донченко Ольга</i> ВИХОВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ ПОЧУТТІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА	268
<i>Танько Андрій</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВИХ НОРМ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	271
<i>Танько Тетяна</i> СТАН ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО НА СЛОБОЖАНЩИНІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	274
<i>Трубакова Дарина, Маліновська Наталія</i> МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО	277
<i>Тушич Анна, Косарева Галина</i> СЕНСОРНА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК МЕТОД КОРЕКЦІЇ ПОРУШЕНЬ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З РАС	279
<i>Усач Олександра, Козлюк Ольга</i> АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПОЧУТТЯ ВЛАСНОЇ ГІДНОСТІ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	282
<i>Фасолько Тетяна</i> ВНЕСОК ІДЕЙ ТАМАРИ ПОНІМАНСЬКОЇ В РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	254
<i>Холодніцька Катерина, Дичківська Ілона</i> РОЗВИТОК ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ ІІІ РІВНЯ	286

<i>Хомич Наталія, Шадюк Ольга</i>	ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	289
<i>Хоцька Ірина, Семеняко Юлія</i>	ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ: ФІЛОСОФСЬКИЙ КОНТЕКСТ	292
<i>Чирук Ірина, Дичківська Ілона</i>	АГРАМАТИЗМ: ОСОБЛИВОСТІ ПОРУШЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗНМ	295
<i>Чумак Ірина, Горопаха Наталія</i>	ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГУМАННИХ ПОЧУТТІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	298
<i>Шадюк Ольга</i>	ДІАГНОСТИКА РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ ПАТРІОТИЗМУ У ДІТЕЙ ВПО СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	301
<i>Швед Софія, Козлюк Ольга</i>	СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНИКІВ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	304
<i>Шевчук Мар'яна, Козлюк Ольга</i>	РОЗВИТОК ГРАФОМОТОРНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ОДНА ІЗ УМОВ ПІДГОТОВКИ ЇХ ДО НАВЧАННЯ В ШКОЛИ	307
<i>Шостак Ольга</i>	ЗНАЧЕННЯ МОВНОГО ЕТИКЕТУ В СТАНОВЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА	312
<i>Шулякова Ірина, Федорова Наталія</i>	ФОРМИ СПІВПРАЦІ ЛОГОПЕДА З ВИХОВАТЕЛЯМИ ТА БАТЬКАМИ	315
<i>Юрим Оксана, Косарева Галина</i>	ОСОБЛИВОСТІ МОТОРНОЇ АЛАЛІЇ ЯК ТЯЖКОГО МОВЛЕННЄВОГО ПОРУШЕННЯ	318
<i>Яворська Олена, Федорова Наталія</i>	ВПЛИВ ФФНМ НА ФОРМУВАННЯ ЗВУКОВИМОВИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	322
<i>Янчук Оксана, Янцур Любов</i>	ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ 2-4 РОКІВ ТЕХНІЧНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК В ОБРАЗОТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	324
<i>Яремчук Уляна, Горопаха Наталія</i>	СВІТОГЛЯД: ОСНОВИ ТА ПЕРЕДУМОВИ В ДОШКІЛЬНОМУ ДИТИНСТВІ	328
<i>Ярмолюк Алла, Дичківська Ілона</i>	СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ МАСАЖУ В КОРЕКЦІЙНО-МЕТОДИЧНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ З ДИЗАРТРИЄЮ	330
<i>Ярославська Марія, Руденко Наталія</i>	КОРЕКЦІЯ ПОРУШЕНЬ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РАС ЗАСОБАМИ ВЕРБАЛЬНО - ПОВЕДІНКОВОЇ КАРТИ VB - MAPP (М.САНДБЕРГА)	334

<i>Ярошук Іванна, Дичківська Ілона</i> МЕТОД М. МОНТЕССОРІ У РОЗВИТКУ САМОСТІЙНОСТІ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	337
<i>Яскула Владислава, Маліновська Наталія</i> РОЛЬ ТЕАТРАЛЬНИХ ЕТЮДІВ У ФОРМУВАННІ МОВЛЕННЄВОЇ ОСОБИСТОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	339

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ З ОДНОЛІТКАМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

*Манчик Руслана,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Рівненський державний гуманітарний університет*
*Козлюк Ольга,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Рівненський державний гуманітарний університет*

Сучасне суспільство вимагає поваги до різноманітності, визнання права кожної дитини, незалежно від її особливих освітніх потреб права на здобуття освіти. Саме інклюзивна освіта дає можливість забезпечити рівні можливості для усіх дітей. Сьогодні інклюзивна освіта є тим сприятливим підґрунтям, на основі якого можна формувати толерантне ставлення до дітей з особливими освітніми потребами, та формувати готовність дітей до взаємодії з однолітками, що мають особливі освітні програми.

Несприятливі екологічні чинники, низький рівень добробуту населення, шкідливі звички, а сьогодні ще й війна в нашій країні, все це негативно позначається на стані здоров'я молодого покоління та збільшення кількості дітей з особливими освітніми потребами, які потребують належного психолого-педагогічного супроводу та підтримки у подоланні освітніх труднощів.

Аналіз психолого-педагогічних досліджень О. Артюхової [1], Н. Вахняк [1], І. Дичківською [2], О. Козлюк [3], Г. Косаревою та ін. [2] засвідчує, що зважаючи на психологічні особливості дошкільного дитинства, з дітьми доцільно не просто говорити про толерантність, а формувати у них готовність взаємодіяти в соціальних умовах. Завдання вихователів закладів дошкільної освіти та батьків полягає в тому, щоб підготувати дітей до сприйняття інших такими як вони є, попри їхні особливості в фізичному чи поведінковому відношенні. Передусім в дитині з особливими освітніми потребами потрібно бачити дитину, а не зосереджуватись на її відмінностях та інакшості. Акцент потрібно робити на тому, що є спільного у дітей, що її може об'єднувати та на

цій основі вибудовувати взаємодію чи формувати готовність до неї. Нагальна потреба сьогодення – це створення інклюзивного толерантного середовища в закладі дошкільної освіти, де кожна дитина почувається комфортно, незалежно від її особливостей.

Також теоретичний аналіз досліджень дозволив з'ясувати суть поняття «готовність до соціальної взаємодії з однолітками з ООП». Збільшення кількості дітей з ООП актуалізують тему нашого дослідження. Звідси виникає необхідність у формуванні готовності до соціальної взаємодії з однолітками з ООП. Соціальна взаємодія з однолітками з ООП – це здатність до сприйняття дітей з ООП як рівних собі, подолання упередженого і нетолерантного ставлення до дітей з ООП, уміння встановлювати з ними соціальні контакти. Відтак готовність до соціальної взаємодії з однолітками з особливими освітніми потребами ми розглядаємо як сукупність знаннєвих, соціальних, емоційних та поведінкових характеристик, що дозволяють дитині ефективно і комфортно співпрацювати з дітьми, які мають фізичні, емоційні чи когнітивні особливості розвитку. Така готовність, на нашу думку, формується у дітей в процесі взаємодії ЗДО і сім'ї та забезпечує створення інклюзивного освітнього середовища.

Виховання готовності до соціальної взаємодії з однолітками з ООП необхідно починати з дошкільного віку, тому що саме цей період є сприятливим для формування та розвитку моральних якостей, що становлять основу цього процесу.

Вивчення теоретичних основ проблеми готовності старших дошкільників до соціальної взаємодії з однолітками з ООП дозволило припустити, що досягнути ефективність у цьому процесі можливо за дотримання таких педагогічних умов: здійснення поетапно організованої роботи з формування у дітей старшого дошкільного віку готовності до соціальної взаємодії з однолітками з ООП; створення в ЗДО толерантного освітнього середовища; забезпечення взаємодії ЗДО з батьками.

Ми виокремили компоненти готовності старших дошкільників до соціальної взаємодії з дітьми з ООП: знаннєво-інформаційний, соціально-

емоційний, поведінково-діяльнісний, за якими здійснювалась діагностика за дібраними діагностичними завданнями.

На основі діагностики усіх визначених компонентів було виокремлено три рівні готовності до соціальної взаємодії старших дошкільників з однолітками з ООП: достатній, середній, низький. 25,0% дітей ЕГ і 26,9% – КГ показали достатній рівень готовності до соціальної взаємодії з однолітками з ООП. Найбільший показник середнього рівня (45,8% – ЕГ, 46,2% – КГ). Решта дітей виявилась не готовою до соціальної взаємодії з однолітками з ООП. Це 29,2% дітей ЕГ і 26,9% дітей КГ.

Анкетування вихователів ЗДО, що вони вважають формування готовності дітей дошкільного віку до соціальної взаємодії з однолітками з ООП актуальною проблемою сьогодення. Вихователі докладають зусиль, щоб удосконалити та поглибити уявлення дітей про рівність, толерантність прийняття однолітків з особливими освітніми потребами. Але спостереження за організацією освітнього процесу показало, що ця робота є недостатньою і носить фрагментарний, а не систематичний характер.

У ході формувального етапу експерименту нами були експериментально перевірені педагогічні умови формування у дітей старшого дошкільного віку готовності до соціальної взаємодії з однолітками з ООП. Була проведена відповідна робота з дітьми старшого дошкільного віку, яка передбачала взаємодію з батьками старших дошкільників до процесу формування у них готовності до соціальної взаємодії з однолітками, що мають особливі освітні потреби. Було забезпечено інклюзивне освітнє середовище в ЕГ, зокрема його предметно-розвивальний компонент.

Перша педагогічна умова полягала в здійсненні поетапної роботи з формування у дітей старшого дошкільного віку готовності до соціальної взаємодії з однолітками, що мають особливі освітні потреби. Для виконання цієї умови наша робота була згрупована у три блоки, відповідно до виокремлених компонентів готовності дітей до соціальної взаємодії з однолітками з ООП. У

кожному блоці проводилась відповідна робота з використанням різноманітних форм і методів роботи.

Після реалізації програми формувального етапу експерименту з впровадження педагогічних умов, ми провели повторну діагностику рівнів готовності дітей до соціальної взаємодії з однолітками з ООП. Результати отримані в експериментальній групі й порівняльний їх аналіз з результатами контрольної групи, підтвердив ефективність запропонованих умов. У процесі дослідження було доведено, що забезпечити ефективність у формуванні готовності допоможе поетапна цілеспрямована робота з дітьми у формуванні знань про дітей з ООП, емоційного ставлення до них та формування навичок соціальної поведінки, партнерства закладу дошкільної освіти й сім'ї у цьому аспекті, а також створення інклюзивного освітнього середовища, зокрема матеріально-розвивальний його складник.

Таким чином, формування готовності старших дошкільників до соціальної взаємодії з однолітками з ООП процес тривалий, який розпочинається в дошкільному дитинстві і продовжується на наступних етапах, і ефективність якого залежить від низки педагогічних умов: зокрема створення інклюзивного толерантного освітнього простору та взаємодії ЗДО і батьків.

Література:

1. Вахняк Н.В., Артюхова О.В. Теоретичні основи формування толерантності у старших дошкільників до дітей з особливими потребами. *Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки.* 2017. Вип. 79(3). С. 71-75.

2. Дичківська І., Косарева Г. Формування толерантного ставлення до дітей з особливими потребами в умовах інклюзії : монографія. Рівне : О. Зень. 2019. 252с.

3. Козлюк О. Діагностика рівня сформованості толерантного ставлення до дітей з ООП у старших дошкільників. *Новітні технології психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному навчальному просторі закладів загальної середньої освіти :*

збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (22–23 жовтня 2020 року, м. Дніпро) / ред. Колегія : В.В. Сиченко, Р.С. Аронова, В.М. Швидун, Н.А. Крупенина, О.О. Базилевська. Дніпро. 2020. С. 72-77.

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

*Мартинюк Ольга,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Рівненський державний гуманітарний університет
Дичківська Ілона,
доктор педагогічних наук, професор,
Рівненський державний гуманітарний університет*

Аналіз чинних програмових документів із дошкільної та спеціальної освіти стосовно питань формування комунікативної компетентності у дітей виявив, що завдання з розвитку мовлення були присутні вже в перших програмах і показав, що впродовж багатьох років планування навчання мовлення в дошкільників зводилося до прищеплювання в них окремих мовленнєвих навичок. У цих програмах можна було знайти вказівки, на які теми можна розмовляти з дітьми та правила, яких повинні дотримуватися співрозмовники [1; 3; 5].

Варто зазначити, що нове покоління програм дошкільної освіти та спеціальних програм навчання дітей з порушеннями мовлення не внесло суттєвих змін у процес визначення змісту роботи з формування мовленнєвої особистості дитини старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення. З огляду на це, можна стверджувати те, що на сьогоднішній день у спеціальній методиці так і не з'явився новий погляд на завдання та зміст роботи з формування комунікативної компетентності у дітей старшого дошкільного віку.

У зв'язку з цим, вивчення педагогічних умов, необхідних для успішного формування комунікативної компетентності у дітей старшого дошкільного віку із затримкою психічного розвитку є актуальною науковою проблемою, що в свою чергу потребує досконалого вивчення та вирішення.